

UNIVERSUL LITERAR

NENOROCIRE LA O VÂNĂTOARE LÂNGA ROMA. — (Vezi explicația)

când caprele pășteau împrejur, cântându-se pe nălțături; cânta în fața stărilor urlași ce se îndreptau în sus pe temeritatea trunchiului și și întindeau brațele înfrunzite, pline de fruct, în bucuria aceea miresitoare de aer și lumină. Vântul de la munte adia printre ei; o lăncezeală desfășurată, o undire de ramuri, o strălucire de ghinde stăpâna tot poporul acela vegetal; pe jos, umbrele pătate de ochiuri de soare. Porcii se împrăștiară tăvălindu-se în belșugul acela, cu ghiorăituri de plăcere; și Fiora cânta un cântec de garoafe și Tulespre, aurit, sorbea răcoarea, cântecul; și peste toată sănătatea aceea puternică, senină, tănără de plante, de vite, de oameni, se întindea cerul albastru.

Tulespre se afundase în umezeala ierbei, încă neatinsă lei și color; simțea cum sângele îi fierbe, ca un must proaspăt, prin vine. Incețul cu încețul, în răcoarea aceea, fierbințeleale îi izbucnea prin porii; din grămezile de fân de prin prejur i se urca pe nările aprinse o voluptate de parfum; prin iarbă auzea țărâșturii de insecte, simțea pe piele, prin păr, gădilăturii de corpuri ciudate; și înimă-i bătea în ritmul sălbatic al cântecului Fioroi...

Ascultă. Apoi porni pe brânci, ca un jaguar spre pradă.

— A! — tipă de odată, sărindu-i dinainte în picioare, cu un hohot de râs! îndesat, numai mușchi, cu pielea arsă, cu doi ochi din care țâșneau sănătate, curaj, iubire.

Păzitoarei caprelor nu-i fu frică; făcu din gură o străbătura de diapet, de nedescris.

— Da' ce credea? — zise, înconștrându-se.

— Nimic.

Și tăcure; și Pescara mugea de departe, dincolo de nălțatură, în afundul pădurii, sub muntele gol.

Tulespre însă avea tot sufletul în ochi și ochii încrămeniți pe femeea aceea voinică cu carnea de culoarea aramii.

— Cântă! — izbucni în cele din urmă cu un tremur de patimă în glas.

Fiora se întoarce, arătând, în surâsul gurei însângerate, cele două șiruri foarte albe ale dinților; și smulse o mână de iarbă proaspătă și i-o aruncă în față cu o pornire de poftă ca și când i-ar fi aruncat o sănătate. Tulespre se înfioră; simți mirosul femeii, mai puternic, mai îmbătător de cât mirosul ierbei.

Jozzo lătră, repezindu-se încoace și fuoco, asmutit de stăpân, în porcii împrăștiati.

Era inserarea, plină de aburi calzi de-asupra înălțimilor; vânturile copacilor luau străluciri metalice în adierea molecomă a vântului; stofuri de pasări sălbatice străbăteau în înălțimi văzduhul roșcat și se pierdeau; și din spre gropile dinspre Manoppello veneau din când în când răsuneturi pline de asfalt, și din când în când venea și ultima cântălenă a păzitoarei de capre, colo, între ienuperii unei adâncituri.

Porcii își țărău umflăturile burților pe coborâșul impurpurat de gura-teului în floare; Tulespre, înăpoi, îngâna cântecul garoafelor, înfrinzând câte odată urechea să audă de'i mai ajungea vre-un palpit de glas femeesc. Era tăcere; dar din tăcere nășteau miș de sunete nedesluite, dar avemarile se propagau din biserică în biserică cu o undire ușoară de melancolie. Și cum înfloreau arborii împrejur răzbufoșii de femece pentru Tulespre îndrăgostitul!

Esiră la drumul mare: pe de lături frunzele adormeau în prăfărie, și o albiciune îndoișoasă se întindea înainte în lumina lunii pline; din pata întunecoasă a turmei câte un ghiorăit gros, apoi întinsul monoton, monoton cântecul cărăușilor, bătaia talangelor obosite, în acea imensă liniște de răcoare, de impurpurală și de lumină.

Dar pădurea fu trădătoare. La Fara, în dimineața aceea, era o șue-

ratură de mierle, o veselie de sunete, sub cerul albastru prin broderia de frunze; în picăturile ploii de curând se resfrângeau miș de albaștrelă.

Și împrejur, în depărtare, de la înălțimile de la Petranico până la măslinișurile de la Tocco, tarina sălbatică fumega reinsufletită în soare.

— O Fiora! — strigă Tulespre văzând-o venind înăpoia caprelor, în jos pe cărare, între două rânduri de rodii, sprintenă ca o juncă.

— Mă duc la garlă — pierzându-se cu turma în vale. Și Tulespre auzi troznetul crăcilor rupte, behăiturile scurte în coborâre, glasurile, apoi o plescăială, un tipăt, o bucătică de cântec.... Lăsă porcii la pescuit, și se ascunse în brusture, acolo, ca o fiară la pândă.

Din umezeala vratecă a pământului se înălța, izbucnea o forță tănără și viguroasă de trunchiuri, de mlădițe fragede, ca niște coloane de malachită, strângându-se la bază, înfrunzindu-se cu încolășituri de reptile, îmbrățișându-se în infurieri de luptă pentru o privire a soarelui. Orchidocei galbene, albastre, roșii, macii însângerați, rânunchii aurii împesștrău toată verdețea aceea viețuitoare, lacomă de umeseală; stâncineii se înălțau între trunchiuri și trunchiuri, se strângeau în strânsori nedespărțite în jurul scoartelor; din fructele nesperte roadele atârnau ciorchine; și era în vânt o vijelie imensă, era ca un respir, ca o răsuflare de piepturi omenesti, și un miros acru de sevă se răspândea în umbre și în mijlocul aceluși triumf de viață vegetativă, schinteii alte două timereți, tremurau alte amoruri, treceau Fiora și Tulespre urmărindu-se în vale în spre Pescara.

Ajunseră în fund, printre frunze, printre ramuri, printre mărăcini, printre trestii, cu hainele sfâșiate, cu mâinele și picioarele însângerate, cu plămânii dilatați, plini de nădușală; o răzbufoșie de pulbere de apă îi stropi deodată. Înaintea lor, fluviul se frângea de pietre într'un nimb de spumă, într'un nimb minunat de albastru și de limpezime, sub lăviditatea disperată a muntelui bătut de soare, apa năvalnică își croia miș de cărări printre pietre, spumele de maluri, dispărea sub câte-un strat de ierburi uscate făcându-le să păpice ca pântecul unui pește afundat, reapărea bolborosind printre trestii, spumele iarăși. Pe stâncile de deasupra, rupte, nici un fir de verdeț, nici un petec de umbră: țepene, ca străbătute de vine de argint, teribil de frumoase și despuiate în fața cerului.

Fiora se apropie lacomă și bău. Plecată pe țarm, cu sânul țâșnind în afară, cu limba în apă, în îndortura spinării și a soldurilor semăna cu o panteră; Tulespre o cuprinse toată în aceeași privire turbure de poftă.

— Sărută-mă — și dorul îi năbușă glasul în gât.

— Nu.

— Sărută-mă....

Îi luă capul în palme, o trase la dansul, și cu ochii pe jumătate închii stete să audă curgându-i prin vine voluptatea gurii aceleia umede lipită de gura lui arsă.

— Nu — repetă Fiora sărind înăpoi, trecându-și mâna pe buze ca spre a șterge sărutul. Dar toate erburile tremurau, prin carnea infierbântată de căldura goanei avea fiori, patima era în aer, era în soare, era în mirosuri.

Un cap negru de capră se arătă de-asupra frunzișului, privind cu blânzii lui ochi galbeni strânsura aceea de membre omenesti.

Și Pescara cânta....

Traducere de A. A. D.

ONDINA

*S'a nins pe-albastrul blând al mării
În pacea sfântă-a inserării
O pânză tainică țesută
Dintr'o lumină-ușor pierdută
Spre lungurile depărtării...*

*Se joacă 'n valuri luna plină
Cu 'nvăpărea-i de lumină
Și licăresc tremurătoare
Stelutele fermecătoare
În unda caldă și senină.*

*Plutește 'n aer un dor sfânt
Și 'nfiorarea unui cânt
Răsună 'n golul depărtării...
... Trece Ondina, zăna mării,
Învăluită 'n alb vestmânt.*

*A răsărit din spuma albă...
Și pe grumaz poartă o salbă
Din scoici mărunte sidefi,
Cu dulci lumină trandafirii,
Ce se resfrâng pe fața-i dalbă.*

*Sub raza vesnicului astru
Pe umerii de alabastru
Curg plete blonde văleșite
Pe fața apelor încreșite...
... Iar ochii sunt senin albastru.*

*Surdă 'n unda de opal
Și printre buze de coral
Se întrevăd mărăgăritare...
De-o grație turburătoare:
E trupul ei ascuns 'n val...*

*În gingăsie seamăn n'are...
Și-așa de dulcea 'ntruchipare
Nu poate mintea s'o cuprindă,
Nu-i inimă să nu s'aprendă
La a Ondinei arătare.*

*Se joacă 'n valuri luna plină
Cu 'nvăpărea-i de lumină
Și licăresc tremurătoare
Stelutele fermecătoare...
Ondina... unde ești Ondina?..*

*Perit a dulcea poezie
Ce m'âlina cu dăioșie...
A fost doar o visare lină
Ce într'o clipă măr senină
S'a intrupat ca fantezie...
Gabriella I. Anastasia-Vuculescu.*

HEINERICH HEINE

ATTA TROLL

— Urmare și sfârșit —

Ca niște Bayadere adormite, stău munții, reci, în cămeși albe de ceață, tremurate de vântul zorilor de zi....

Curând însă ei trebuie să se trezească căci zeul, Soarele, îndepărtează ceața și aruncă razele sale asupra frumuseții lor pleșuve.

Dis de dimineață o pornii cu Lascaro la vânătoare. La prânz ajunserăm la „Puntea Spaniei”.

De privești de departe culmile muntoase, le vezi strălucind în aur și în purpură.

Dar în apropiere dispare toată splendoarea, căci jocul razelor de soare înșelaseră ochii tăi.

Ceea ce îți păruse aur și purpură, vai, nu e de cât zăpadă, biata zăpadă care lăncezește prostită și îndurerată.

Sus pe munte o auzii scrâșnind și spunând alba-i jale vântului nesimțitor și rece:

„O, ce încet trec ceasurile aci sus! Aceste ceasuri fără de sfârșit ca și nște vesnicii înghețate!

„O, ce zăpadă nefericită sunt! De ce n'am căzut colo în vale, unde înfloresc atâtea flori?”

„Acolo, topindu-mă, m'as fi făcut părâș limpede și cea mai frumoasă țărăneută ar fi venit să-și spele obrazul în undele mele.

„Și poate aș fi curs până la mare, unde mă prefăceam într'o perlă și aș fi ajuns să împodobesc coroana vreunei Crăiesi!”

Auzind aceste vorbe îi răspunsei:

Dragă zăpadă, mă îndoiesc de atâtea fericire colo în vale.

Măngâie-te! Prea puține surioare de ale tale ajung perle. Acolo, de cădea în vre-o ballă, ajungeai noroi!...

Și pe când vorbeam zăpezii astfel, se auzi o lăpușcătură și un uliu cenușiu căzu mori de sus.

Fu o giună a lui Lascaro, deși fața lui rămase tot serioasă, numai teava puștii mai fumega.

Smulse o pană din aripa pasărei și o întinse în pălăria sa de păslă pornind-o înainte la drum.

Ce misterioasă privești, să vezi umbra lui cu pama lungă, tremurândă pe zăpadă cea albă...

Printre stânci amenințătoare, pe drumul năpâit al Spicțelor se arată o colibă.

Acolo locuiește vrăjitoarea Uraca. Acolo mă duse înăuntru Lascaro, fiul ei.

Vânătorul ținu sînat cu mamă-sa, misterios și prin semne, cum să mă-măgească pe Atta Troll, cum să-l poată împușca....

Vizuiua lui o aflaram... De scîpat nu mai putea fi vorba. Atta Troll, ceasurile tale sunt numărate!

Uraca se ghibușește lângă fiul ei la câmin topind plumb pentru gloanțe.

Și toarnă gloanțele sortile lui Atta Troll. Cum tremură luminile focului pe fața cea hădă a vrăjitoarei!

Mereu gângăvește mișcându-și buzele încreșite. Oare-i vre-o descântare ca gloanțele să iasă bunco?

Din când în când face semne fiului, acesta însă lucrează înainte făcut ca și moartea.

Infiorat de teamă, mă apropiat de ferestruică să respir aer curat și să privesc spre fundul vail.

Ce văzu în noaptea asta, între miezul nopții și ceasurile unu povestii-voi în capitolul ce va să urmeze.

Era în noaptea S-tului Ioan. Pe ceruri luna era plină, când începu să alerge în goană vânătoarea duhurilor.

De la ferestruica cuibului vrăjitoresc al Uracei, putui să văd ceata duhurilor cum alerga pe drum.

Hallo și Uussa! Pleznitur de bica, nechezat de armăsari și hămăit de căini! Sunete de corn și răssete! Toate răsunau nebunește de vesele.

Înaintea stafilor, ca avangardă, fugeau animale sălbatice: Cerbi și porci mistreți, urmăriți de haita căinilor.

Apoi veneau vânătorii din felurite vremi și țări. Lângă Nemrod al Asiriei călărea Carol al X-lea al Franței.

Călăreai pe armăsari mari, albi. În urma lor pe jos venea suita formată de gonaci și pajii purtând facle.

Pe mulți am mai recunoscut din cei care goneau. Cavalerul cel în zale aurite, n'a fost Regele Artus?

Danezul Ogier nu purta zale verde și lucitoare, care-l făcea să sãmene cu un brotăcel?

Am recunoscut pe mulți chiar și dintre cavalerii cugețării. Așa pe Goethe al nostru după dulcea sa privire.

Anatemizat de Hengstenberg, nu se mai poate liniști nici în mormânt ei trebuie să fie pârtaș la vesela vânătoare.

L-am zărit și pe William, cu surâsul pe buze. Fu și el blestemat de Puritani.

El trebuie să urmeze ceata cea ne-bună călare pe un armăsar negru. Alături de el, pe un măgar galopa un om... Sfinte Doamne!...

După evlavioasa-i față, după căciulita sa pioasă de noapte, după frica sufletească, recunoscuți pe Franz Horn, amicul meu.

Pentru că a comentat pe profanul Schall-speare, el trebuie să călătorească în goană turbată alături de el.

PARLAMENTARI NOȘTRI

D. Ion Grădișteanu

Intre parlamentarii noștri, d. Ion Grădișteanu, care ilustrează azi gloria noastră, ține un loc de frunte. Fost în repetite rânduri ministru al lucrărilor publice, nelipsit din nici un unu din Parlaamentele noastre de douăzeci de ani încoace, d. Ion Grădișteanu este membru al partidului conservator, căruia i-a adăos totdeauna importante servicii prin marile d-sale calități de om de muncă și de principii.

Mai văzuți multe femei, mai ales tinere fermecătoare, tinere, cu trupuri svelte.

Călăreții goale de tot și dea n-atașele pe armăsari. Părul lor despletit, se revărsa în valuri pe umerii lor înclăpuind o mantie de aur.

Fiecare purta câte o cunună pe cap iar în mână o creangă de viță. Se mlădiau cu voluptate pe telegarii lui ca vântul.

Lângă ele veneau călărețe de neam mare, îmbrăcate în haine scumpe, călărind pe șele de damă și purtând flinte.

Iar la urmă de tot, pe mărhoage stăteau moarte, parodie, alergau alte femei împodobite și ele.

Fața lor era frumoasă, dar puțin cană îndrăzneată. Strigau cât puteau cu obrajii lor sulemeniți.

„Cum mai răsună gălăgia cetei! Sunet de corn și răsărit! Năchizat de armăsari, hămăit de câini! Pleznituri de bice, strigăte de Hallo și Hussa!.....

„Prăbus, în cărul strălucitor al Searelui își bicuia armăsarii de foc și făceau jumătate din drumul ceresc....

Pe când încă eu dormeam și visam strigoi și urși. Totul se împletea în nebune arabescuri!

Mă deșteptai tocmăi la prânz. Urasca și cu Lascaro porniseră însă și călări de mine, de mult la vânătoare.

În coliba rămăsei doar eu și cu căntele vrăjitoarei, ce sta pe lângă vatră cu o lingură în labe.

Părea învățat ca atunci când ciorba va să dea în foc, s'o sufle și să se culegă spuma.

Dar ce sunt vrăjii? Mă frământă frigarile? Nu-mi vine să cred... căntele vorbește!

Dar vorbește cu accent svab, îngândurat și parcă prins de vise, astfel:

„Vai de mine, poetul svab de altădat! Sortit mi-e să păzesc acum, în chipul unui câine, căldărea vrăjitoarei.

„O, ce îngrozitoare e vrăjitoria! Ce dureroasă e soarta mea: să simt ca un om în piele de câine!

„Ah! de-ași fi rămas la prietenii mei poezi! Ei nu's vrăjitori, nu fermecă pe nimeni.

„De aș fi rămas pe lângă Carol Mayer, lângă florile și supele din patria mea!”

Fui adânc mișcat auzind aceste vorbe, și dintr' săritură din pat, ajunsăi tocmăi la vatră să întreb:

— Nobile poet! Cum ai ajuns în

coliba Uracci? Pentru ce ai fost prefăcut așa de groaznic în câine?”

El strigă cu bucurie: „A, dumneata ești german?! Așa dar ai priceput tristul meu monolog!”

„Ce nefericire! Consilierul de legație Külle, când discutam cu el la bere și în fumul de tutun, îmi spunea vesnic că numai prin călătorii se cultivă mult, după cum singur a și făcut.

„Atunci i-am urmat povața și plecai din locul meu natal spre a mă cultiva.

„Părăsiți patria, și tot călătorind, am ajuns în Pirmmel, la coliba blestemată a Uracet.

„Îi adusei o recomandare din partea lui Justin Kerner, dar habar n'aveam că acesta are relații cu vrăjitoarea.

„Ea m'a primit cu prietenie, dar spre groaza mea, prietenia ei tot mai mult creștea, până ce ajunse la o dragoste spurcată.

„În sânul cel uscat al babei flăcărâia un foc nelegiuit, cerea să mă amăgească...

„Am implorat-o atunci: Cruță-mă căci nu-s discipol de al lui Goethe, ci părtăș al școlii svabe.

„Muza noastră e morala. Ea poartă pantalonii groși de piele. Ah! nu te atinge de virtutea mea!

„Așa m'am rugat, dar scriptorica îmi atinse capul cu bagheta... „Și îndată prin corpul meu simții un fior rece. Pielea mi se făcu ca de găscă, dar vai, nu era așa!

„Era de câine!... Și de atunci i-am rămas așa precum mă vezi!... Sărmanul! suspinele îi împiedicău de a mai vorbi. Plângea cu amar... „Ascultă, îi vorbii, n'aș putea să te scap cumva eu? să te fac iarăș om, iar poet?

Cu jale ridică labele sale de câine și suspinând îmi răspunse:

„Dacă nu mă va scăpa vr'o fecioară mărinimoasă, atunci sunt urgisit să rămân câine până la judecata de apoi.

„Și numai o fecioară sfântă, care nu știe ce-i bărbat și care împlinește asto condiții!”

„Va trebui să citească fără să adoarmă, în noaptea Sfântului Sibi-vestru, poeziile lui Gustav Pfizer!”

„Dacă nu va adormi, dacă nu va strânge pleoapele frumoșilor ei ochi, voi fi scăpat, voi fi iarăș om, iarăș poet!...”

— Ah! dacă lucrul este așa, răspunsei, nu pot să-ți ajut, căci nu sunt nici fecioară, nici în stare să citesc poeziile lui Gustav Pfizer, fără să adorm!...

Din coliba vrăjitoarei ne coborâm în vale, cale iar pe pământul cel adevărat.

Plecați fantomei Staffii ale văzduhului! Vise ale frigurilor!

Să ne ocupăm acum de *Alla Troll*.

El doarme sforăind în peșteră înconjurat de copiii săi. De odată se scoală căsănd... O presimțire de moarte îi turbură mintea.

„Copii! suspină el, și lacrimile îi curg din ochi, copii! peregrinarea pe pământ va lua sfârșit!”

„Nu sunt nici de cum superstitios, dar... multe sunt netălmăcite încă între pământ și ceruri.

„Cugetând asupra lumii și asupra sortirei ei, ațipisem și visai că mă aflam culcat sub un copac năstrucnic.

„De pe crengile acestuia picura miere, până și în gura mea, ceea ce mă făcu să mă simt așa de fericit.

„Aruncându-mi privirea în sus, zării în vârful copacului șapte urși mititei cari urcau și cborău.

„Creațiunii gingașe; blană lor avea culoarea trandafirilor, iar pe umeri purtau aripioare de mătase.

„Da, urșii cei trandafirii aveau aripioare de mătase și cântău cu vocile lor ca de flaut!

„Și pe când suna dulcele cântec, corpul meu îngheța și dintr'ansul shura sufletul meu ca și o flăcărue,

împrăștiind raze luminoase, sus până la cer”.

Astfel vorbi *Alla Troll* cu vocea lui misterioasă. Tăcu o clipă îndurerat... de odată își ascute unghiile sale...

Tresare apoi tremurând de bucurie din culcușul său și urlă: „Copiii mei! Nu auzii voi glasul acela?... „Parcă e dulcea voce a mamei voastre! O recunosc după mormăit! *Mamma! Mamma* mea cea neagră!...”

Alla Troll sare ca un nebul, spre nenorocirea lui... mergând la moarte sigură!

In valea Roncevaux unde altă dată și-a dat ultima suflare nepotul lui Carol cel Mare, acolo căzu răpus *Alla Troll*, victimă a trădării, ca și *Roland* trădat de *Ganelon* din *Mayenta*, acel *Buda* al cavaleriei creștinești.

Ah! *Uraca* s'a folosit de aceea ce a fost mai nobil în pieptul cel de urs: de iubirea conjugală!

A imitat baba mormăitul *Mummei* așa de bine, încât, înșelat, *Alla Troll* eși din peștera în care n'ar fi putut fi omorât nici odată.

Și așerga ursul în vale cu aripile derului—oprinde-se când și când înaintea vreunei stânci, cugetând că după ea ar sta ascunsă *Mamma* lui.

Ah! după o stâncă fusă pândea *Lascaro*... Și l-a împușcat drept în inimă, din care isvoră un val cald de sânge.

Sărmanul se prăbuși cu capul frânt pe piept gemând: „*Mumma!*”

Așa fu învins nobilul erou. Așa fu omorât! Totuși va rămâne nemuritor în cântecul de poet.

Nemuritor, va străbate cântecul toată lumea cu trocheele cele de câte patru picioare.

Iar într'una din zile Regele Bavariei îi va înălța o statuie în Pantheonul *Wallhalla* cu inscripția:

„*Alla Troll*: Urs cu tendințe—Sot model, demn de imitat, cu o inimă religioasă, băstinaș al pădurilor.

„Dănuia prost dar era virtuos. Nu prea avea talent, în schimb însă avea caracter!...”

Ricard D. Ioan

FLORILE OCHILOR

MARIE-AIMER

C'est parcequ'il est composé de mêmes lettres que le mot *aimer* que l'on trouve tout de douveur dans le nom de *Marie*.
Alphonse Karr.

A spus-o *Karr* odată într'un etan sublim căntul o *Mari* vrăjise viața-i de artist și s'a gândit atunci că poate însuși *Crist* Print' o *Mari* ne dete virtutea să iubim.

Maria Magdalena cu dorul ei cel trist se-af înfrățire geru l-a inspirat să fim Mai buni, mai blânzi nu demoni în strainii înțirim Al vieții ce nu iartă să fi idealist.

„*Marie-aimer!*... Se poate ca'n dulcele eu dânt Să fie însuși dorul ce țegăna; *Mari* E poate însăși waja din verbul a iubi.

De-aceia *Karr*, în clipa unui sublim avânt, Un aceste vorbe „*Marie-aimer*” într'una, Cum nopți de Mai se leagă cu-a lor crătasă — luna.

Leontin Hiescu.

PROVERBE

Tara moare de tătari și ei bea cu lăutari.

De frate, frate, dar brânza e pe bani.

Maî multe piei de oae tânără de cât bătrână.

Nu aduce anul ce-aduce ceasul.

A trăit un traiu și cu al morții două.

Nu se cantă acu în carul cu fân.

IMPĂRATUL NAPOLEON I

LA WATERLOO

(Rezultatele cercetărilor societății istorico-medicale din Paris. — Cere trei boale ale împăratului.)

De multe ori s'au cercetat cauzele cari au provocat marea catastrofă de la Waterloo. Strategi, istorici și poezi au prelucrat această materie în toate direcțiunile și de sigur că s'au descoperit multe lucruri interesante, din cari se poate judeca marea înfrângere a armatei napoleoniene.

Intre multe, s'a afirmat și aceea că împăratul Napoleon era serios bolnav în timpul luptei de la Waterloo. Nu trebuie deci să ne cuprindă mirarea că numeroși medici, psihiatri, fiziologi și psihologi s'au străduit ca să cerceteze și să stabilească cauzele dezastrelui de la Waterloo.

Într'una din ședințele societății istorico-medicale din Paris, s'a pus la ordinea zilei chestiunea:

„Fost-a Napoleon bolnav în bătălia de la Waterloo?”

Materialul extraordinar de bogat, care a rezultat din interesantele dezbateri, l'a analizat dr. Cabanes într'un studiu publicat în „*Revue*”.

Faptul că Napoleon fusese bolnav în ultimii ani ai domniei sale nu mai era un secret pentru anturagiul său. Svonul acesta pătrunsesse și în cercuri mai largi, stărnind pe deoparte bucurie, iar pe de altă parte mare îngrijorare.

Interesantă în această privință este o convorbire pe care a avut-o *Victorien Sardou* cu dr. Cabanes:

— El fusese întotdeauna bolnav! — exclamă *Sardou*. El se ținea drept numai prin puterea voinței sale. D-ta știți că la Waterloo nu putea sta călare și se șopteau multe despre boala care era cauza slăbiciunii sale. Astăzi se știe mult în această privință.

Sarah Bernard are un portret, care a fost făcut cu puțin timp înainte de plecarea împăratului la *St. Helena*. El este de o corpolență bolnăvicioasă, gâtul e scurt și gros, iar fața palidă. Nu se vorbeau multe pe vremea aceea de boala sa secretă, dar se știa de ea *Sora* sa *Paulina* ar fi putut da în această privință cele mai bune informațiuni. Am vorbit în această privință cu *Taine*. Nici el nu mai avea nici o îndoială că Napoleon avusese relații nepermise cu sora sa *Paulina*, ba chiar și cu celelate două surori *Eliza* și *Carolina*. Aceste femei ambițioase până la nebunie se bucuraseră de favoarea fratelui lor...

Primele simptome violente ale turburării sănătății împăratului Napoleon sunt semnalate încă din anul 1809.

Decres, unul dintre credincioșii lui Napoleon din acea vreme scrie: „Împăratul este cu totul fienit și el ne va buși pe toți în prăpastie. Totul se va sfârși cu o groaznică catastrofă”. Un document din acea vreme spune: „Puterea de prevedere a împăratului nu mai este așa de clară ca mai înainte. Un nour de trufie stă între el și între rostul lucrurilor. El crede că are o mare forță și ignorează forțele dușmanului. Insușirile sale intelectuale și morale încep să scadă”.

Până la bătălia de la *Wagram* nu s'a semnalat nici o turburare în atitudinea strategică a lui Napoleon. Până atunci el singur lua decisiunile și nimeni nu îndrănea să le critice.

„Observați cu stricteță ordinele mele, scria el la 14 Februarie, 1806, generalilor săi; executați cu punctualitate instrucțiunile, căci numai eu singur știu ce trebuie să fac”.

Maî târziu, când a început să-i slăbească facultatea de atențiune și de prevedere, se văzură salturi și lipsuri în dispozițiunile și planurile împăratului, cari pentru generali erau inescutabile. Când armata franceză intră la 14 Iunie, 1814, în Belgia, era un organism discompus, fără încredere în sine și perspectivă de succes în viitor.

În societatea istorico-medicală s'au discutat două păreri. Una reprezentată de dr. *Ravarit* din *Poitiers*, a fost resumată în următoarele cuvinte ale referentului!

«La bătălia de la Waterloo împăratul nu se afla într-o stare mai îngrijitoare de amnesie, de cât altă dată. În timpul luptei nu se afla de loc într-o stare de oboseală intelectuală sau fizică. Rațiunea sa n'a fost nici odată mai liberă, inteligența mai vie și corpul mai rezistent ca în ziua aceasta.»

Împăratul nu este de loc vinovat de această catastrofă. Starea sănătății sale era ireproșabilă, iar vitejia armatei sale mai presus de orice ce laudă. Această părere o împărtășește și marele istoric Henry Houssay, care aduce între altele dovezi, ca marele împărat, pretins bolnav, a dormit în 96 de ore, numai 20 ore și 37 ore a stat fără întrerupere calare.

Sunt critici și istorici, cari au trăit mult mai târziu după fatalul eveniment de la Waterloo, cari atribuie rezultatul nenorocit al bătăliei sănătății edruncinate a împăratului înainte și după bătălie.

Mareșalul englez Wolseley și ofițerul american Roves scriu despre aceasta: «Împăratul se afla într-o ceață de letargie, analogă cu apatia, care-l cuprinsese și în fața Moscovei. Ce fel de apatie fu cea de la Moscova se poate ști dintr-o notă a lui Baudouin, care în timpul campaniei rusești se lupta în Spania. Această notă spune că Napoleon suferea în Moscova de o boală gravă a canalului uretrei. Această afirmațiune este confirmată și de două medici, cari au îngrijit pe Napoleon în anii 1796 până la 1812.»

Din buletinul doctorului Yvan aflăm că împăratul suferea foarte mult în anul 1812 din cauza schimbărilor atmosferice, el era foarte nervos, avea dureri nervoase de stomac și tusea nervos și se putea constata o vădită slăbire a forțelor sale intelectuale și morale. Aceasta și avea cauza într-o afecțiune acută a tractului urogenital, care împiedeca pe împărat zile întregi să-și deserte vesica. Picioarele și pantecele îi erau înțepenite, pulsul neregulat și temperatura arăta febră.

Pe lângă această boală se mai iviră și hemoroizii, după cum spune Van-labelle și alți contemporani, iar mai târziu istoricii. Mareșalul palatului, Bertrand și generalul Gourgaud povestesc, că în timpul bătăliei de la Waterloo, Napoleon evita să încalce. Aceasta nu s'a știut până la anul 1859 când Thiers a ridicat valul de pe epoca de la Waterloo iar regele Jerome Bonaparte afirmă că Napoleon în adevăr fusese bolnav în bătălia de la Waterloo, dar dintr'un sentiment fratern, explicabil, Jerome spuse numai pe jumătate adevărul și mărturisă numai că împăratul suferea de o afecțiune de vesică.

Mai este și o a treia versiune asupra bolii lui Napoleon. Reprezentantul ei este Charras.

«Nici Bertrand, nici Gourgaud n'aveau cunoștință despre toate, zice acest istoric, chiar noi crezusem până acum că trebuie să facem asupra acestei boale a împăratului, care l'chinuia foarte mult. Dar fiindcă ne-a fost greu să mărturisim adevărul, că Napoleon era bolnav, nu vom mai păstra această rezervă. Napoleon la reînnoirea sa din insula Elba a contractat cea boală de care a murit regele Francisc I al Franței.»

Orî-ce boală ar fi avut împăratul ehestiunea este dacă starea sănătății sale a fost de așa natură că n'a putut dirigia lupta și că desastrul este a se atribui acestei împrejurări. Rapoartele asupra atitudinii lui Napoleon în timpul bătăliei spun că a fost atât de neobișnuită și de puternică cum rar s'a văzut chiar și la cei mai mari beliduci. Barrel a calculat că în ziua bătăliei Napoleon a stat călare 57 ore din 109, dintre cari 18, 13 și 25 ore în continuu.

Prin aceasta s'a văzut mai întâi că împăratul nu era așa de slab, încât să nu poată sta calare. În preseara bătăliei el s'a culcat la orele 10 și s'a sculat la orele 2 dim. Împăratul dormea și se destepa când voia și acest sistem nu-l schimbă nici la Waterloo. La Wagram adormi în mijlocul stăutului său major. Când se destepă lupta era câștigată. În timpul campa-

niei din Italia el nu dormi mai multe zile. Dar după aceea dormi 18 ore în șear. Aceasta a fost cel mai lung somn din viața sa.

Martorii oculari spun că Napoleon a dormit la Waterloo mai multe ore; unii spun că pe un pat de campanie, alții pe un fotoliu. Mai mulți părtași la luptă au observat că împăratul era cuprins în pauzele bătăliei de o profundă somnolență și că spiritul și corpul său ofereau impresiunea unei oboșeli neobișnuite. «Sforțările sale eroice în anul 1814, serie contele de Segur despre Napoleon, agitațiile violente și crude de la Fontainebleau, reînnoirea temerară din Elba uzaseră colosal forțele împăratului. Cu câteva zile înainte de marșul la Waterloo, împăratul zisesse mareșalului Davoust că a pierdut credința în norocul său.»

Mai târziu la S-ta Helena, când se încercă să dovedească că n'a săvârșit nici o greșală la Waterloo, el zise: «Soarta n'a voit ca să-mi desăvârșesc opera, pentru a reorganiza Europa. Ea m'a adus aici. Secretul hotărîrilor ei este de nepătruns. Ea trânteste la pământ și cele mai profunde idei». Altădată zise: «La Waterloo ar fi trebuit să inving de sute de ori. Toate șansele erau pentru mine. A trebuit însă ca Ney, bravul bravilor, să fie reținut o zi întreagă cu 40,000 francezi, de câteva mii de oameni.»

Astăzi este indiscutabil că împăratul a voit să înceapă bătălia des de dimineață, și criticii strategici sunt de părere că în acest caz Grouchy n'ar fi trebuit să săvârșească greșala de neertat, care a fost fatală bătăliei, căci englezii ar fi fost bătuți înainte de sosirea prusienilor.

Dr. Cabanes încheie: «Fără de a tăgădui că Napoleon fusese bolnav în ziua de la Waterloo, nu credem că perturbațiunile din cauza suferințelor, ori cât de dureroase ar fi fost, ar fi putut să-i răpească libertatea spiritului, atât de indispensabilă între asemenea împrejurări. Cu toate acestea nu îndrăsnim să afirmăm că starea în care se afla, nehotărîrea și lipsa sa de încredere în sine n'ar fi influențat rezultatul luptei.»

«Ori cât de genial ar fi un om, va veni și pentru el ora când trebuie să capituleze. Nu se pare oare că aceasta este o răsplătă a soartei pentru acela care se revoltă în contra ei?»

C. Scurtu.

Ilustrația noastră colorată

Nenorocire la o vânătoare lângă Roma

Ziarele italiene ne-au adus știrea unei mari nenorociri întâmplată lângă Roma. Cu prilejul unei vânătoări organizată de marchizul Casati-Stampa, unul din cei mai cunoscuți gentilomi din capitala Italiei, calul marchizului se împiedică în fața unui obstacol și călărețul fu aruncat la pământ.

Știrea acestui accident nenorocit a produs o vie impresie la Roma, unde marchizul Casati-Stampa se bucura de multă simpatie, și unde marchizul a și fost transportat pe moarte după nenorocire.

IUBIRE

(După Lamartine)

Se iubeau. Și era o iubire născută din zâmbete și din surâsuri, și parcă se cunoscuse de când lumca așa de bine se potrivău gândurile și simțirile lor...

În amurgul acela răcoros al serilor de Mai, îngropați în frageda și parfumată vegetație de pe malul fluviului ce arunca stropi răzleți pe frunzele ce sărăuceau în miș și miș de culori tremurătoare; în umbra în-căleată a nopții, ce n'adieri își

mișcău săgalnic frunzele albe argintate cu umbre opalii, stăteau alături unul lângă altul, perduți într'un mut extaz,—extaz ce da ființelor atitudinea negrăit de încântătoare—visându-și o viață de fericire, o viață la orizontul căreia se estompează clara și luminoasă fericire viitoare, înseninată de zâmbete aurii și surâsuri. Iar razele aurii ale soarelui, după o culme de deal, în atitudine de rămas bun ce da acelei zile,—se furisau printre lianele ce prin umbra lor fermecătoare formase un sublim cuibuleț de îndrăgire—se furisau și se jucau răzlețe pe părul ei bălat și mătăsoș, se opreau o clipă pe chipul roz alb cernând o pulbere de rubine, făcând să pară ochii, în lumina aceea, două vioarele scaldate de rouă, și apoi se jucau nebune fugare pe brațele rotunde, pe pieptul ei în care palpita cele mai puternice simțiri, făcând să tremure haina sub cadența ritmicită a sânelui ce păreau două floricele ce se plecă ușurel sub arzătoarea căldură de vară.

Leneș, zefirașul prindea a'î flutura șuvițele de păr auriu, a'î mângăia cu ele obrajii „lui” ce înfiorat de comoara de lângă el închidea cu dulceață ochii, ascunzând sub ploapele transparente miș de săgeți pline de lavă ce le pornea inima. Și asculta cu capetele alăturate sub răstrângerea surâsurilor curate, mormurul melodos al fluviului ce venea aci melancolic aci săltăreț în valuri spumoase, continuând a spune povești din alte vremi și idile cum numai el văzuse de când pornise de pe culmile împădurite.

Înmărmuriți în extazul acela când graul nu mai are isvor, când cuvintele împietrite pe buzele fragede se transformă în răstrângeri de roze pe aripe de vis, înfiorați adânc la atingerea mâinilor în care sângele umblă mai cu iuteală, sorbeau cu nesăț acel farmec al naturii vrăjit de triturile privighetoare, ce ca o mamă dăoasă îi legănau mângăindu-i dulce; sărbătoreau cu taină pătrunsă de zâmbete, acea simțire divină a iubirei curată, neingrădită și sublimă...

Și duce, nespuse de dulce, voioasele pasărele își îngănau cântecul lor cu șoapta melodiioasă și purtătoare de vise a fluviului.

Și în farmecul acela al naturii în care cea mai mică plantă părea că cântă iubirea în imnuri înălțătoare ce se ridică la ceruri ca mireasma parfumată a tămăiei aprinsă pe altarul Madonei, îi prinse un dor de îndrăgire și de străngeri în brațe. Și atunci el cu pleoapele pe jumătate închise, se pleca ușurel sărutând cu patimă buzele ei parfumate ce păreau niște roze pline de rouă. Îi prindea talia subțire și mlădioasă ca trestia, o strângea cum al strânge norocul ce l'af prins, la sân, pe când ea zglobie dădea un țipăt înfrigurat și cu obrajii aprinși ca macii de câmp, cu sânel ce palpita nebunește ca voind să străbată haina subțire, se strângea tot mai tare la pieptul lui, lipindu-se ca o liană, șoptindu-i comoara de mărgăritare ce numai înima le isvorea pe buze, mărgăritare ce păreau topite într'o lavă de lumină.

Noaptea îi învăluia desmerdându-i în abureala cea sinilie — dând un farmec și mai plin de taină, mai înfiorător de dulce... Iar luna, ușoară ca o silfidă, plutea visătoare înconjurată de tovarășele ei, candelile de veghe ale tainicei nopți — ce avea răstrângeri de cristal argintat, cernând din calea nemărginirii o pulbere de crisolit pe cei două îndrăgostiți ce sub vraja iubirei a tot stăpânitoare uitaseră totul, uitaseră de ei, ne luând seama atâtor farmece, ne simțind cum miile de petale înfiorate ale florilor, purtate de vânt, se cernuse pe ei învăluindu-i în manta lor parfumată!

Cămpina

Marie Vasilescu

Galeria artiștilor români

D-na Or. Brăneanu-Achaume

Ilustrăm azi „Galeria artiștilor români” cu portretul d-nei Ortansa Brăneanu-Achaume, distinsa artistă care a debutat deunăzi pe scena Teatrului Național, în piesa d-ilor Donay și Descaves „Pasări Călătoare”.

D-na Brăneanu-Achaume, un puternic temperament dramatic, a purtat primele succese pe scenele pariziene și este de considerat ca prețioasă achiziția făcută de prima noastră scenă în persoana d-sale.

TOMMASO GROSSI

CÂNTECUL UNEI PRIZONIERE

*Rândunică călătoare,
Ce-ți clădești cuibu 'n privdor,
Tu ce cânti în zor' de ziuă
Acel cântec plângător,
Ce imi spune-a ta cântare,
Rândunică călătoare?*

*Singurică în uitare
De-al tău soț îndepărtat
Plângi tu poate ca și mine
Văduvă neconsolată?
Spune plâns e-a ta cântare
Rândunică călătoare?*

*Numai eu 's nefericită!
Căci tu zbori, tu 'ți iei avânt
Peste lacuri, peste dealuri
Umplând cerul cu-al tău cânt;
Cîrpești pe ori-ce vremi
Și iubitul tu și-l chemi.*

*De-ași putea și eu sub astă
Strămtă boltă să mă cadu.
Unde n'am raze de soare,
N'am nici aer—ca 'n mormânt
Ale mele lungi suspine
Ar a'unge pan' la tine.*

*Toamna iat'acum sosește,
Tu te pregătești să pleci
În țimururi călduroase;
Eu rămân aici pe veci.
Imi trimiți o salutare
Rândunică călătoare?*

*Eu de-acum în zor' de ziuă
Voii privi în depărtări,
Așteptând zadarnic zboru-ți
Și-ale tale dulci cântări;
Și 'n acest străin pământ
N'am s'aud duosu-ți cânt.*

*Când te vei întoarce iară
Vei găsi pe-acest pământ
Doar o cruce; tu atunci
Pe deasupra-mi ia-ți avânt
Și un cântec de adio
Tu să-mi cânti, căci din mormânt
Vreai s'ascult a ta cântare,
Rândunică călătoare.*

C. Morandini și M. Em. Procopiu
Câmpulung.

INSURAT...

ROMAN DE
CARMEN SYLVA

— URMARE —

Marea batea în stânci, cu veșnicul ei mormur și se calora cu roșu sub soarele ce răsărea. Lacrimile își ardă ochii; fusesem în noaptea cea dubovnic și medic și nu mă simțeam fient nici pentru un rol mic pentru ceilalți. Mi-era sufletul sfâșiat de atâta suferință. De-și fi voia bucuria să îndes pînă în pântecul calului, spre a-l face să sară din naltul stâncii în mare.

Cine-va venise la dansa la singurătatea ei; cine-va se apropiase de dansa, îi făgăduise să o ia de nevastă și o părăsise apoi cu asprime; foarte veche și foarte simplă poveste. Dar zeita, dar nobila mea Lavinia n'ar fi trebuit să fie tristă eroină; n'ar fi trebuit să se lase a fi astfel profanată, aceea care îmi fusese sacră ca o floare fără pată. Spovedania ei din noaptea cea, întotdeauna de suspine, trecuse printre buzele unei maribunde. Mă implora să plec și se agăta de mine ca un inecat de mântuitorul lui. Mi se părea că o urăsc, că-mi era odioasă și mila îmi sfâșia inima. Sărbăt căzută îmbrăcat pe pat și adormii câteva ceasuri.

Mama se liniștise. Informându-se, aflase că vila era pustie, că fata plecase din Sorrento. Nourul de grije care îi umbrea fruntea se risipise; mă găsea însă palid și slăbit.

Seara, reapărui la mânăstire pentru a îngriji pe „sora mea”. Când intrați ea îmi sărută mâinile și se arătă blândă ca un copil. Câte o dată numai, plângând, își afunda capul în perne.

— Jannino, ești un sfânt și te verez; în fața ta însă, mor de rușine.

Venii în fiecare noapte, de câte ori eram sigur că nu o trădez; venii pe lumina lunii sau pe întunericuri adânci, de-a lungul șoselei răpoase și primejdioase și sedeam cu ea până dimineata. Îmi făceam impresia unui bătrân care caută să readucă cu blândețe la calea cea bună pe un copil rătăcit. Mi se părea că sângele mi se scurge picătură cu picătură din inimă; nu puteam îndura umifința aceasta care mergea până la scârbă. Câte o dată, o uram. Ea însă redevenea copilul încrozător care se spovedea fratelui său și care-i cerea, din adâncul neșpuselor remuscări, scaparea și mângăiere; atunci mila mea se mărea într-atât în cât uitam să fi simțit vre-o dată alt sentiment pentru ea.

Dimineata, plecam. Câte o dată râdeam de robia mea, voluntară; mă învățasem a mă mulțumi cu două ore de somn, și dacă eram puțin tăcut, mama punea faptul în seama unui trecut de care nu mă puteam vindeca. Îmi propuse să plecăm din Sorrento, căci vedea bine, zicea dansa că istoriile vechi mă nelinișteau; n'aveam de cât să mă privesc în oglindă spre a-mi vedea slăbiciunea și ochii afundați; băiatul ei părea aproape de trei ori mai bătrân de cât ea.

Toate acestea durară cinci săptămâni. Duceam aceeași viață; Lavinia se însănătoșea încet și greu. De sigur că îngrijirile mele fuseseră nepricepute și imperfecte; bunii călugări nu cunoșteau de cât ierburile medicinale ce creșteau împrejurul lor. Toți erau incredințați că eram tratete bolnavei. Mă primeau cu bună-tate, mi-aduceau vin pentru vechile mele și mă respectau pentru curajul cu care îmi înduram nenorocirea. Totuși, răbdarea și devotamentul erau foarte departe de mine. De câte ori n'am blestemat liniștitul mormur al mării. Într-o noapte însă, fu o vijelie puternică; nu putui ajunge la mânăstire de cât cu

prețul vieții; și, în noaptea aceea Lavinia era pe moarte. Dacă ar fi murit.

Cu toate acestea se vindecă, și cu cât se însănătoșea cu atât inima mi se răcea de dansa; o îngrozeam adesea cu asprimea mea. Nu o învinovăteam, nu o osândeam, dar îi vorbeam pe un ton scurt și grav. Nu mai era umbră de dragălașie între noi. Când plângea, mă făceam că nu văd.

Ea se temea de mine, tremura când intram și îi întindeam mâna. Într-o seară îi zisei:

— Măine dimineată totul are să fie gata. Ți-am reținut locul pe vapor; ai să te duci la mătușa ta la Marsilia. Te-am anunțat; am trimis o depeșă semnată cu numele tău.

Lavinia căzu în genunchi și se ridică aproape imediat.

— O, nu. Te rog. Nu la mătușa mea. N'am să pot sta. Are să mă omoare.

— Crezi că am să te las aci, pe stradă? Ai să te duci să te pui sub singura protecție pe care cerul și nebunia ta ți-au lăsat-o.

Plângând amar, se rezimă de ferestră. Cu brațele încrucișate, mă uitam la ea cum plângea și aștepta să-și piarască asupra-mi ochii mari, spăimântați ca ai unui animal cărui îi e frică de stăpânul său.

Încercă toate mijloacele puține ca să mă îmbuneze; rămăsei neclintit. Lupta dură mai multe ore. În sfârșit, cu capul plecat, cu brațele nemiscate și moi, zise:

— Cum vrei.

O văzui plecând fără să sufer; inima mi-era moartă, incapabilă de a mai iubi de aci înainte; ca o sfărâmasă.

— Să plecăm, zisei atunci mami; să ne întorcem acasă.

— Acasă, dar ești încă slab; uitate într-o oglindă, dragul meu. Ochii îți sunt afundați de speriat. Ce vrei să faci acasă?

— Am să mă însănătoșez mai ușor, mamă.

Ajunș acasă, nu putui sta locului. Spusei mami că plec în America, să petrec.

— Dar știți foarte puțin englezește. Am să caut pe cine-va, care să îmi slujească de damă de companie și care să ți dea lecții de englezește.

Găsi pe Nora. Inteligența și tactul acesteia ne încântară pe toți. Lecțiile ei erau o discuțiune plină de interes; citirea ei, o bucurie aleasă pentru ascultători. Frate-meu se apucă îndată să-i facă curte. După câte-va săptămâni, nouă în totul, mama îmi zise:

— Ce păcat că nu e de familie. Asta e durerea pe care aș visa-o.

Mă dușei de-a dreptul la Nora, mă așezai lângă masa ei de scris și o întrebai dacă vrea să-mi fie nevastă. Și așa, ne-am cununat. Mama, firește, nu fu de cât pe jumătate mulțumită; nu mă credea capabil să fac o nebunie, numai ca să mă scap de nepăsarea, de acel gol al sufletului care mă apăsa ca plumbul. Leacul însă dădu greș. Nora îmi fu cu atât mai indiferentă cu cât mă sileam să mă apropiu de dansa mai mult. Simțeam cu groază că eram legat, legat pentru totdeauna; când descoperi dragostea ei pentru mine, spaima îmi fu groznică.

La masa de nuntă, devenii de o dată atât de palid, în cât vecina mea, temându-se să nu leșin, mă sili să es ca să respir puțin. Eșii; aș fi vrut să nu mă mai întorc. Pentru întâia oară mă cuprinsese dorința de a mă ucide. Rătăcii prin parc, până când simții că trebuia să trăesc, că dacă mi s'ar găsi cadavrul, aș acoperi cu rușine o fiin-

ță nevinovată, care nu-și putea imputa nimic.

Când mă întorsei, ochii Norii parură a se adânci în fundul sufletului meu; s'ar fi zis că citea în launtrul meu și știa tot ce gândisem cât lipsisem. Își strânse buzele; apoi spuse o vorbă de spirit unuia din mosafirii noștri; ar fi zis cine-va, văzând-o atât de sigură de sine, că fusese toată viața „Doamna Contesă”. De partea mea începu să vorbesc și să glumesc. În sfârșit, se anunță trăsura care trebuia să ne ducă la prima stație a unei noastre de miere.

Zurich, 20 Aprilie.

Am revăzut pe Lavinia; era să mi se sfărâme inima. Ea nu m'a văzut.

Sedeam în fața Leului Lucernei. Sătuți de insula Wight, am venit în Elveția și o străbatem în lung și în lat, căci Nora nu o cunoaște. Eă urăsc Elveția; poate că nu e tocmai de bun gust; am însă multe motive ca să o urăsc. Mă duceam deci singur să contemplez Leul; stând în dosul unor tufe dese, mă infuriam în contra căsuțelor acelor, aleelor celor mici, porților mici cu piticii lor, toată acea înscenare meschină care strică un mare cap de operă al geniului omenesc și acea operă măreață....

Auzii o voce ascuțită, zicând de odată:

— Când îți spun că nu vreau, o să ai bunătatea să mă înțelegi, Lavinia?

Inima mea își opri bătăile; așteptai răspunsul dar nu fu altul de cât o tuse slabă.

— Să te tot întreb cine te-a crescut! Să te plimb pe lac cu un necunoscut! Nu ți-e rușine, Lavinia?

Tot nerăspuns.

— Am să știu eu odată ce-ai făcut în vila ta de la Sorrento, și dacă va fi ce-va rușinos, are să se sfârșească pentru tot-deauna între noi. Soră-ta jură că are motive să fie geloasă; nu o pot învinui, de când te cunosc pe tine și felul tău de a fi. Cochetăria ta e scandalosă. Crezi că sunt oarbă? Faci pe cocheta chiar cu boala ta; nu scurpi sânge de cât dacă e cine-va fată, pentru ca să se sperie și să compătimizească pe frumoasa Lavinia, care moare de urât, alături cu balaurul de mătușea.

Un hohot de râs, hohotul acela scurt care mi-era atât de obișnuit, sfârșit într'un alt acces de tuse....

— Răzi! N'ai inimă nici cât o sirenă. Vei fi crezând că mă încred în ochii tăi plângători? Făi bărbatilor, ca să-i convingi că ți-e inima sfâșiată. Ai să ne îngropi, pe mine și pe unchi-tău, care te-am adunat de pe uliță, atunci când nimeni nu neal vrea nici să te privească. Dacă ți-am fi închis ușa ce-ai fi devenit?

Cele două femei veniră până la marginea basinelului. Da, Lavinia era, cu talia ei sveltă, puțin slăbită. Întoarse capul, luși și-i văzui batișta pătându-se de sânge. Profilul ei pur se desena pe stâncă cenușie. Îmi veni o așa ameteală, o așa durere de piept, de era să fac o nebunie. Sentimentul poziției imposibile în care era să ne punem amândouă, mă țintui pe bancă. Fu un adevărat martiriu. Dacă Lavinia ar fi zis un singur cuvânt! Nimic însă. Ca o apariție, ea alunecă în fața mea. O zării iarăși pe cărarea ce ducea la Căldarea de ghiată; apoi dispăru. Știam că are să se întoarcă pe același drum; lupta fu violentă, voiam să o aștept, să o opresc ca pe o simplă cunoștință. O voce lăuntrică însă, îmi zise: — Nevastă-ta! Nu te face vinovat față de dansa.

Mă ridicai și plecai încet, foarte încet. Întâmplarea o va face poate să mă ajungă. Eșii din grădină, merseri repede, dădui fuga aproape. Spusei Norii că așa nu mai putea merge, că toți dobitoicii cari admirau natura cu gurile căscate, îmi erau odioși, că voiam să mă întorc acasă. Ne făcurăm cuferele, și tată-ne aci. N'am să mai pot pleca nici o-

dată atât de repede. Ca și cum m'ar fi alungat cine-va, simțeam nevoia de a mă duce mai departe, mereu mai departe.

Friburg în Brisgau, 5 Mai.

Am văzut catedrala, Schlossbergul și restul. Am rătăcit pe câmp. Nora nu e obosită și vrea să-și scrie cele douăzeci de scrisori obișnuite.

Am tras o nouă spaimă, foarte mare de data asta. Nu știu ce m'a găsit, la Zurich, să mă așez la pian; aveam unul în salon. Aveam poftă să cânt ca altă dată. Nora se-dea la fereastră, ca să privească, zicea ea, munții și celalt țarm al lacului. De fapt, se uita la oamenii care treceau prin grădină și făcea observații răutăcioase pe socoteala lor, întreprinzându-mă fără milă, căci, ori ce s'ar zice, muzicanta nu este.

— Bătrânul acela de colo, ce caricatură! Face curte tuturor fetelor și ele își bat joc de dansul. Și trio acela, bărbatul, nevasta și prietenul casei care se plimbă în hamă înțelegere. Uite femeia cea tânără care are de adăpost pe băiețelul ei; ofițerul de colo e toată ziua cu dansa; mulțumită copilului însuși, faptul nu e de loc incorect.

— Nora, fii atât de bună și mă scutește de bărfeliile tale. Toți oamenii aceia nu mă interesează de loc, data-și dracului.

— Ce vorbă urâtă, Ewald.

— Ți se cade să-mi refaci creșterea. Până atunci, stai puțin liniștită și păstrează reflecțiile pentru tine.

Cântam la piano ca un nebun; eram foarte nervos.

Nenorocitul pian se sfărâma sub degetele mele. După ce îmi mai potolii furia, începu să cânt din vechile melodii, scrise pentru Lavinia, în timpul primei mele șederi la Sorrento.

Când sfârșii, nevasta mea privea tot pe fereastră cu acelaș interes. Presupusei că era posibil să se fi strâns ascultătorii în fața casei, și cum lucrul îmi era indiferent, nu mă arătai. Îmi luai pălăria, eșii pe o ușă din dos și mă dușei să mă plimb pe malul lacului.

Întors acasă, găsi cuferele făcute și pe nevasta mea hotărâtă să plece; nu-i plăcea orașul; voia să meargă mai departe. De când cu întâlnirea de la Lucerna, toate mi sunt totuna; întâmplare se ce s'o întâmpla, îmi ziceam.

La Schaffouse, lângă Rin, și cum găseam celebra cascada prea zgomotoasă, nevastă-mea mă întrerupse:

— Apropo, s'a întâmplat la Zurich un intermediu foarte interesant. Pe când cântai, o femeie de o frumusețe rară s'a apropiat repede de hotel: o meridională, cu ochii negri, mari, cu un păr negru și ondulat, cu o aluniță pe obrazul stâng. Palidă, cu gura întredeschisă, se rezi-mase de stălpul leagănului, cu fața în lacrimi. Ascutea urechile pentru ca să audă mai bine, în mijlocul zgomotului conversațiilor din jurul ei; peste puțin s'a făcut liniște. Ai avut ascultători entuziaști, Ewald; și le-ai dat un concert pe ne-gândite, fermecător. Femeia cea tânără ridică ochii spre fereastră noastră, mă zări și pe față i se zugrăvi o adevărată furie. Își apăsa pieptul cu amândouă mâinile, mâncându-mă din ochi, ca și când ar fi vrut să mă ucidă. I-am răspuns printr-o privire de ghiată; ce mă privea ura ei? Suna nevasta ta și sub apărarea ta. De odată, strigă un cuvânt pe care nu l-am putut auzi bine, pentru că făceai prea mult zgomot, ceva ca Jani sau Nino. Vru să mă strige odată; un val de sânge îi țâșni din gură și căzu leșinată. O damă bătrână se apropie, furtoasă, dând din cap, o ridică și o luă de acolo. Peste câte-va secunde întorsei capul; dispăruseși. Ai întâlnit-o pe frumoasa necunoscută?

A se citi urmarea în „Universul Literar” care va apare Duminică viitoare.

MARI SCRITORI

SCRITORUL GERMAN HERDER

Johann Gottfried Herder s'a născut în anul 1744 la Mohrungen, în Prusia orientală dintr-o familie săracă. El muri în 1803 și a fost fiul unui institutor, dar prin silințele sale extraordinare se urcă pe cea mai înaltă treaptă a considerației publice.

El îmbrățișă cariera bisericească și în predicator la Riga, Schaumburg-Lippe, Weimar, unde ajunse președintele consistorului bisericesc.

El s'a exercitat în cele mai diferite genuri literare și lasă o mulțime de scrieri cu privire la religie, teologie, filosofie, istorie, arheologie literară și arte a căror colecțiune a fost publicată după moartea sa.

Scrierile lui Herder alcătuiesc o colecțiune de 45 volume în octav.

Scrivorii germani Heyns și Müller s'au ocupat cu aranjarea și interpretarea lor; nu mai puțin și cu sistematizarea lor.

Dintre scrierile lui Herder cea mai importantă este scrierea intitulată: „Idei cu privire la filosofia istoriei omenirii”, ce a fost tradusă de Quinet, 1827. În această scriere Herder arată progresul omenirii silindu-se să decopere planurile Providenței asupra omului.

O altă scriere este intitulată: „Istoria poeziei Hebreilor” tradusă de d-na M. Karlowitz în 1850.

Pe lângă aceste a mai scris următoarele:

Discutațiune asupra limbii germane. Reporturile poeziei germane cu poezia orientală. Teoria frumosului, în arte. Cauzele căderii gustului. Prețelii pline de efect moralizator din cauze cauză el tu numit Fenelon al Germaniei.

În filosofie el combătu pe Kant și se încercă să restabilească, să readucă la vechia stimă pe filosoful Spinosa, dar în zadar i-au fost toate încercările făcute în acest sens.

Herder în literatură e privit ca un scriitor eloquent, înzestrat cu imaginație bogată și fecundă, spirit profund și vast, însuflețit de cele mai noble și mai generoase sentimente, puțin rigid și uneori chiar superficial.

A. Vântul

DIN HAZUL ALTORA

Cochetărie

Prietena. — Ai aerul plictisită, dragă Marioară.

Marioara. — Și am de ce fi închipuște-ți că pălăria mea cea nouă nu se asortază de loc cu culoarea părului meu.

Prietena. — Și din pricina asta ești atât de îngâmfată?

Marioara. — Da; mă întreb dacă trebuie să schimb pălăria sau părul.

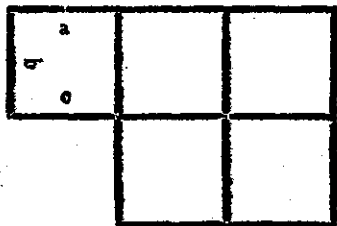
SFATURĂ CASNICĂ

Cum se gonăsc puricii din cusăturile cămășilor.

Scăpând de paraziți pe acest amestec al nostru, te scapi oare-cum singur, căci el e un minunat agent de liber schimb. Amestecă în paelă din cușcă câteva mâini de mărghitărele de câmp și câinii scapă de puricii cari li chină. Rețeta nu e nici grea nici costisitoare și poate fi, deci, încercată.

JOCURI

Problemă geometrică
de Alfa. loco

Acestor cinci pătrate complet închise se cere să se desființeze trei laturi (cum ar fi a, b, c) și să rămână în figură numai trei pătrate complet închise.

Cupoanele și deslegările se trimit administrației, strada Brezoianu, 11.

Deslegarea șaradel din „Universul Literar” No. 9, este

Po-vara

Persoanele care, prin tragere la sorți, au câștigat câte unul din cele 10 volume bibliotecă, acordate ca premii sunt următoarele:

București: d. Licurg Manu, d-na Floarea Georgescu și d-rele Victoria T. Talianu și Cecilia Kandel.

Pitești: d-nele Nicolina Voiculescu și Xenia Christescu.

Galati: d. Miltiade Zervu.
Alexandria: d-ra Cecilia D. Christescu.
Slobozia: d. D. A. Cornea, telefonist.
Craiova: d. Nic. Bondărescu.

POSTA REDACȚIEI

D-l D. Ios-Selzerino este rugat să bine voiască a trece pe la redacția noastră.

De asemenea este rugat a recu pe la redacția d-l Valeriu Ionescu (Bocaci).

Casă de Sănătate

SPECIALA PENTRU
BOALE DE FEMEI
— SUB DIRECȚIA —

Doctorului I. KIRIAC

Chirurg primar, șeful serv. de ginecologie și spitalului „Etrich”

SECȚIE SEPARATĂ pentru BĂRBAȚI
(hemoroidă, hernii, tumori, calcule vezicale, stricturi uretrale, etc.)

Strada Să. Ioniei 2, în fața Teatrului Național
— TELEFON 296 —

A'ți pățit-o, Domnilor?

Aveți boale secrete (tumești)?
— Nu pierdeți vremea: mergeți la —

Policlina „FORTUNA”

No. 5, str. Cavali-Vechi, 5 (drept în fața ofiterului stărei civile), unde se vindecă repede, sigur și fără durare, toate boale secrete (tumești), cele vechi și cele noi. Intrarea discretă.
— Notați bine adresa —

UN OBRAZ CURAT ȘI FRUMOS

înainte și după
întrebuințarea Cremei și Pudrei „Flora”.

„Flora” lei 2. Săpun Flora lei 1,25.

Pomadă de păr „Flora” neîntrecută pentru îngrijirea rațională și igienică a părului, lei 2,50. Capilogen „Flora” (sapă de păr) sticla mare lei 3,25, mică 2,50. Pasta de dinți „Bucol” lei 1. Apă de gură „Bucol” lei 1,50. Lapte de crin „Flora” pentru înfrumusețarea tenului lei 2. Săpun de Lapte de crin „Flora” lei 1,25.

La nemulțumire se restituie imediat costul.

se obține prin întrebuințarea cremei și pudrei FLORA preparate de Al. Iteanu farmacist, furnisor al Cartei Regale. Pudra „FLORA” fără bismut mărește efectele uimitoare ale cremei „FLORA”. Crema lei 1,50. Pudra „Flora” lei 2. Săpun Flora lei 1,25.

Pomadă de păr „Flora” neîntrecută pentru îngrijirea rațională și igienică a părului, lei 2,50. Capilogen „Flora” (sapă de păr) sticla mare lei 3,25, mică 2,50. Pasta de dinți „Bucol” lei 1. Apă de gură „Bucol” lei 1,50. Lapte de crin „Flora” pentru înfrumusețarea tenului lei 2. Săpun de Lapte de crin „Flora” lei 1,25.

La nemulțumire se restituie imediat costul.

La nemulțumire se restituie imediat costul.

La nemulțumire se restituie imediat costul.

La nemulțumire se restituie imediat costul.

La nemulțumire se restituie imediat costul.

La nemulțumire se restituie imediat costul.

La nemulțumire se restituie imediat costul.

La nemulțumire se restituie imediat costul.

5—100 LEI

CÂȘTIG ACCESORIU ZILNIC!

Afacere foarte reală pentru clasa de sus și cea de jos, bogat și sărac, damă sau bărbat.

Cereți gratis detalii printr-o carte poștală de 10 bani de la

A. S. EXPORTPENING, Copenhaga D. K.

VOPSEA DE PĂR RAYO

Garantat absolut nevătămător, vopsește imediat părul alb, în negru, în brun, castaniu sau blond într-un mod atât de perfect și de natural, în cât nu se cunoaște de ce că părul este vopsit. Întrebuințarea mai simplă și mai ușoară ca la orice altă vopsea de păr. Lei 2.50 la droguerii și farmaci.

Întrebuințarea mai simplă și mai ușoară ca la orice altă vopsea de păr. Lei 2.50 la droguerii și farmaci.

Tusea cea mai rebelă, bronșitele acute și cronice, tusea măgărească vindecă sigur

PECTOSIN ITEANU

— Sticla lei 3. — Droguerii și Farmacii —

Anemia clorosa, neurastenia, isteria, slăbiciunea generală combată

HEMOFER ITEANU

Face poftă de mâncare și este unul din cele mai puternice reconstituente ale corpului slăbit.

Sticla lei 4. — La droguerii și farmaci

Recompensă de 5000 Lei

SPANILOR ȘI CHELILOR

Prin adevăratul „Mos-Balsam” danez se poate face să crească părul și barba în opt zile. Bătrâni și tineri, dame și domni pentru a avea păr, barbă și sprincene se servesc numai de „Mos-Balsam”, căci s'a constatat că „Mos-Balsamul” este singurul leac al științei moderne, care face ca în opt până la cincisprezece zile, prin învența asupra huluului capilar face ca părul să reînceapă a crește imediat; față de ce ne simțim în stare a contracta obligațiunii, pe care nici o altă casă nu ar putea să le îndeplinească. Garantat ca nevătămător.

Dacă cele ce afirmăm mai sus, nu e purul adevăr vom plăti

5000 LEI NUMERAR

Oricărui spân sau chel care se va fi servit de „MOS-BALSAM” șase săptămâni fără nici un rezultat.

Luati seama că suntem singura casă care oferim o adevărată garanție. Recomandat și recunoscut de medici. Feriți-vă de contrafaceți.

Vă fac cunoscut că sunt foarte mulțumit de întrebuințarea „Mos-Balsamului”. După opt zile părul a început să crească, — la început rar, dar firul puternic. După 15 zile părul s'a îndesit, a luat consistență; redobândind culoarea lui primitivă și aceasta grație numai balsamului Dv. Mulțumindu-vă, vă prezint saulărilor mele distinse. — ss. I. K. Dr. Tverg, Copenhaga.

Pot să recomand fără teamă adevăratului „Mos-Balsam” danez; ca un leac infailibil pentru creșterea din nou a părului. Sufeream de mult de pierderea părului în cât unele locuri au rămas complet pleșuve. După 3 săptămâni numai de întrebuințarea „Mos-Balsamului” am redobândit părul pierdut, s'a îndesit, și acum am un păr lung, tare și sănătos.

ss. D-ra M. C. Andersen, Nyvestergarde 5, Copenhaga.

Un pachet „MOS” 10 lei. Ambalaj discret. Se trimite prin plată anticipată sau contra ramburs postal. A se scrie celui mai mare magazin special din lume Mos-Magasinet, Copenhaga 485, Danemarca.

(Scrisorile se fraucăază cu 20 bani cartje poștale cu 10 bani).

UNIVERSUL LITERAR
Cupon No. 10.

NOUILE MARI PREMII OFERITE DE ZIARUL „UNIVERSUL“

ABONAȚILOR SĂI, CU INCEPERE DE AZI :

O NOUA VILA LA SINAIA

„Villa Theodora“, construită anume pentru tragerea viitoare, pe str. I. C. Brătianu, în poziția cea mai splendidă din localitate.

Un salonaș modern

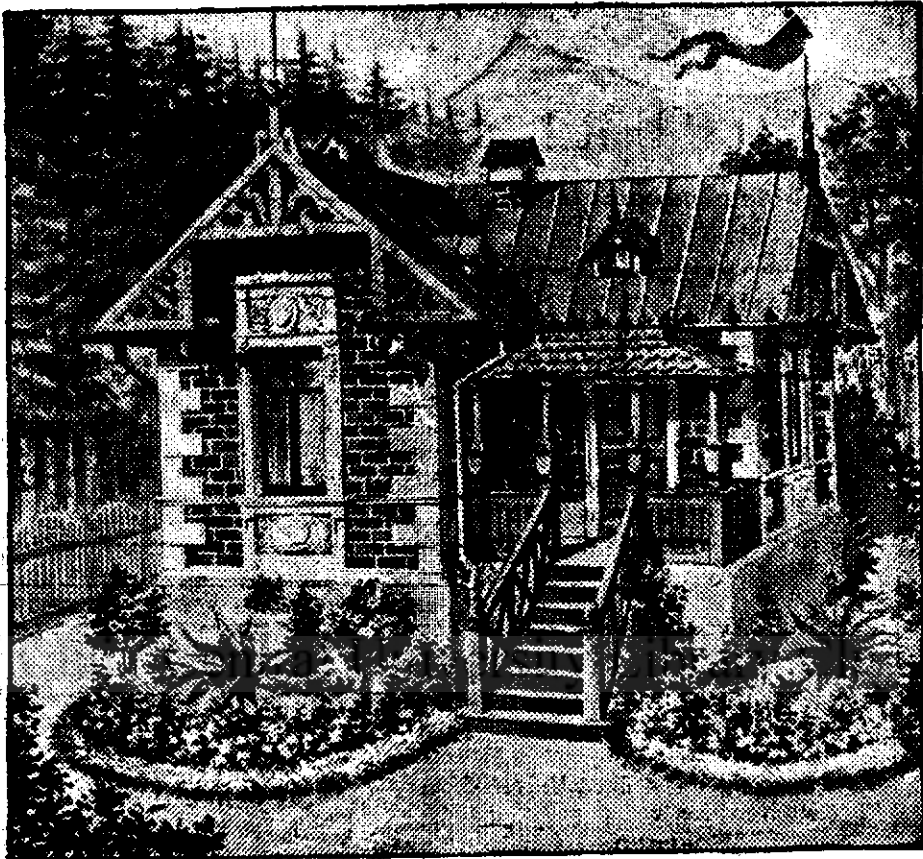
compus din :
1 canapea, 2 fotoliuri,
4 scaune și o masă de
mijloc, foarte elegant,
cumpărat de la fabrica de
mobile de artă, I. Bre-
zoi, calea Rahovei, 50,
unde se găsește în per-
manență o bogată și a-
leasă expoziție de mobile
de toate genurile.

UN DORMITOR DE BRONZ

de mare valoare, cum-
părat de la *Industria me-
talică «Marcu»*, Bule-
vardul Elisabeta, No. 8.

O garnitură de mobilă

PENTRU INTRARE
compusă din :
1 canapea, 4 scaune, 2
fotoliuri și o masă, cum-
părate de la cunoscutul
magazin de mobile de
trestie și bambu, *Lit-
man*, str. Lipșani, 3.

Un dormitor

de lemn fin
construit în marea fa-
briică de mobile de lemn
Marin V. Ganca, șo-
șaua Mihai Bravu, No.
37 și str. Serbănică, 10.
Sucursala calea Victoriei,
No. 107.

O scortă românească

bluză (ie) de mătase
de la *Bazarul Național*
de țesături românești de
sub conducerea doamne-
lor Cosco și Dutescu, ca-
lea Victoriei, 110, cel
mai eficient și mai bine a-
sortat magazin în toate
felurile de lucrări româ-
nești din pânză, lână și
mătase

Un salonaș de bambu

cumpărat de la cunoscuta
fabrică de mobile în a-
cest gen, *E. A. Pucher*,
calea Victoriei, 148. Su-
cursala Bulevardul Eli-
sabeta, No. 18, la «Co-
metă Haley».

O dormeză, două fotoliuri și un pa avan artistic

lucrate în vechiul atelier de tapițerie *Ioan Niculescu*, str. Câmpineanu, 31

O pendulă de stejar afumat și o tavă argintată
cumpărate de la magazinul de încredere *Schmidt & Stra-
tulat* calea Victoriei No. 53.

O bicicletă, o pușcă de vânatoare și un pistol
automat, cumpărate de la marele magazin de biciclete
și arme *B. D. Zissmann*, calea Victoriei 44.

Un gramofon, o vioară, un flaut și o harmonică
cumpărate de la cunoscutul magazin de muzică *Jean Feder*,
calea Victoriei 54.

1 pendulă de perete și 6 lingurițe de argint
suflate cu aur cumpărate de la cunoscutul magazin
«*Ceasornicăria Coltei*».

O Splendidă Rochie albă lucrată artistic în ajururi.

O dormeză, 2 fotoliuri și un paravan artistic,
lucrate în vechiul atelier de tapițerie «*Ioan Niculescu*»,
strada Câmpineanu No. 31.

1 ceasornic de aur, cu trei capace, pentru bărbat.

1 brățară de aur 14 kt., cu 5 perle fine.

2 ceasornice de aur pentru doamnă.

1 inel de aur cu rubin, pentru bărbat.

4 pereche de cercei cu diamante și rubine Ca-
puchon, de o
mare valoare.

O frumoasă și prețioasă broșă.

Un inel de aur 14 kt. pecetar pentru bărbat.

6 ceasornice remontoir de argint cu 3 capace

1 ceasornic de metal emailat.

Un binoclu fin.

6 ceasornice remontoir, de metal.

1 elegantă compotieră argintată, de mare valoare

Două aparate economice de încălzit, inventate
de d. căpi-
tan Castano.

50 cutii de cremă, pudră și săpun „FLORA“

în cutii speciale, făcute anume pentru abonații noștri.
20 plachete argintate reprezentând fotografiile Regelui
și Reginei, comandate anume
pentru premii.

Toți acei cari se abonează cu începere de azi,
măi primesc gratuit și un volum din **Memoriile
Regelui Carol I.**